

בהר בחוקותי (214)

בהר

שמיטה מלמדת על כל התורה כולה

וַיִּדְבֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר (כה. א)

רש"י: מה שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצוות נאמרו מסיני. אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני. מדוע דווקא מצוה זו נבחרה להראות שהכל מסיני? **אומר החיד"א:** מצות שמיטה מחדירה באדם את מידת הביטחון בה'. שנה שלימה הוא לא עובד ויש לו מה לאכול. אם כך שהקב"ה נותן פרנסה, אפשר לשבת וללמוד כל שש השנים, בלי להיות מודאג מהיכן תבוא הפרנסה. נמצא שמצות השמיטה נותנת את ה"בְּהַר סִינַי", את המתן תורה, את כל התורה כולה. כעין זה אומר האדמו"ר מגור זצ"ל: כשם שבשמיטה רואים שאין שאלה של "מה נאכל", כי "וצייתני את ברכתי", כך גם לגבי "בְּהַר סִינַי", היינו כל התורה כולה, אין שאלה של "מה נאכל".

ספר "יחי ראובן"

וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תּוֹנוּ

אִישׁ אֶת אָחִיו (כה. יד)

מהו השיעור של "לא תונו", ומהי העצה והדרך כדי לא להכשל באיסור זה? אומר האלשיך הקדוש: אמרה תורה: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לְעַמִּיתְךָ", כאשר אתה ה'מוכר', עליך להתנהג באופן של "אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ", כאילו חברך הוא המוכר ואתה הוא הקונה. או אז תחשוב, לו היית אתה הקונה, האם גם אז היית קונה במחיר הזה. בכך מקיים האדם מצות 'ואהבת לרעך כמוך' כפשוטו, ובוודאי אין הוא נכשל באיסור של "אַל תוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו", שכן מי שנזהר ומדקדק שלא למכור בסכום העולה על מה שהוא עצמו היה מוכן לשלם, בוודאי לא יהיה בעסק הזה שום הונאה.

רב רובין בספרו "שנים מקרא"

פִּי יְמוּף אָחִיךָ וּמְכַר מֵאֲחֻזְתּוֹ וּבָא גֹאֲלוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו וַנְּאָל

אֶת מִמְכָּר אָחִיו (כה. כה)

מעיר האלשיך הקדוש, מדוע הפסוק "פִּי יְמוּף אָחִיךָ" נאמר בלשון יחיד, לעומת שאר ציוויי התורה שנאמרו בלשון רבים? ומבאר, שהטעם הוא מפני שידעה התורה, שדרך בני אדם שאם יבואו אליהם בבקשה לאחד מקרוביהם, כל אחד פוטר את עצמו ומראה על אחר, שבירו לעזור יותר ממנו, לכן פונה התורה לכל אחד בלשון יחיד, ואומרת לו "פִּי יְמוּף אָחִיךָ", החובה עליך להושיע אותו, ואל תעביר חוב זה לאחר.

ספר "להתענג בתענוגים"

אִין זו הלוואה אלא מתנה

אֶת פְּסָפָּךְ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנִשְׁךָ (כה. לז)

סוחר יהודי, שיהודים שרבים הפקידו את כספם ב'היתר עיסקא', נקלע ביום מן הימים לקשיים, מצבו הכלכלי הלך והידרדר, עד שפשט את הרגל. בן לילה ירד לטמיון כספו וכספם של המפקידים. ביניהם היו כמה מתלמידי הגאון הרבי ווידנפֿלר מטשיבין, והם נכנסו אליו ותינו את צרתם. הגאון מטשיבין הצביע על הפסוק שלפנינו ואמר להם: אבי זצ"ל, הציב תמיה על לשון הפסוק: מדוע הוא נוקט בלשון "לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנִשְׁךָ", והלא מבחינת המציאות צריך היה לומר "לֹא תלווה לוֹ בנשך", ומה "לֹא תִתֵּן לוֹ"? אלא יש לומר: בא הכתוב ללמדנו שכך היא דרכם של מלווים בריבית, שלבסוף הם פושטים את הרגל ונמצא שבכל הנוגע לכסף שנמסר ללוה, היתה זו נתינה ולא הלוואה. על כן התורה מזהירה: "אֶת פְּסָפָּךְ לֹא תִתֵּן לוֹ", אם אתה מלווה לו בריבית, דע לך שבעצם נתת לו, כי כספך עתיד לרדת לטמיון.

ספר "כמוצא שלל רב"

בחוקותי

אם בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ (כו. ג)

במדרש, הה"ד חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני לבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבית הכנסת. יש לשאול: אם היה צורך בהליכתו למקום פלוני איך היו רגליו מוליכות אותו לביהמ"ד? יש לומר: כי דוד המלך קידש כל אבריו עד שלא היו עושין שום דבר שאין בו מצוה, וכשהיה מסופק בדבר אם מצוה היא זו. היה זה לסימן בשבילו, שאם אבריו הסכימו לעשות את המעשה סימן שזה מצוה. וז"ש בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אלך, שהסתפק אם הוא מעשה הכרחי ללכת למקום פלוני, והיו רגליו מוליכות לביהמ"ד, כי הרגלים הרגישו שאין בו מצוה והוליכוהו לביהמ"ד. "להתעורר באהבתך"

וְנִתְתִּי מִשְׁפָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם (כו. יא)

מקשה הרמב"ן, איזו מן הבטחה מבטיח לנו השי"ת שאם נשמור את כל המצוות לא ימאס אותנו בגיעול נפשו? מה שכר יש בכך? והנה על הפסוק "וְנִתְתִּי מִשְׁפָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם" (שם יז), שואלים, מה רע בכך שאין רודף, וכי אין די בכך שנסיים, הלא טוב יותר שאין רודף? אלא אומר השל"ה הקדוש, כתוב (קהלת ג. טו): "והאלוקים יבקש את נרדף", בכל מצב ה' יבקש את הנרדף, ואין זה משנה אם הרודף הוא רשע או צדיק תמיד ה' יבקש את הנרדף, א"כ תוספת קללה יש בכך שנסיים ללא רודף, כי

כשמדובר חס וחלילה לגרום על ידי כך עלבון או בושה לאיש יהודי. רבותי, כמה דמעות ר"ל נשפכו על החורבן? כמה תפילות של 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב', ו'את צמח דוד מהרה תצמיח', והשב את עבודה', 'ותחזינה עינינו', 'רחם נא'? אבל מוטב שביית המקדש לא יבנה, אם חלילה יגרום הדבר בושה ליהודי. כמוכן, שרבי שלום לא קיבל את ההצעה.

ספר "אדרבה תן בלבנו"

הלכה: תאריך התספורת לקטן

יש קהילות שנהגו לעשות תספורת זו בחול המועד פסח או סוכות, ואף על פי שאסור להסתפר בחול המועד, לקטן מותר. יש שכתב לערוך לילד תספורת בל"ג בעומר גם עם חסרו לו שלושה חדשים לגיל שלוש שנים, ושכן משמע בכתבי האר"י ז"ל. גם הנוהגים כאר"י ז"ל שלא להסתפר בל"ג, ובכל ימי הספירה, יכולים לספר את בניהם ביום זה.

ספר "בין פסח לשבועות"

פתגם: עדיף להיות שמח מזויף מעצוב אמיתי

ספר "שמחלה"

חקירה: לאו הניתק לעשה

פטור ממלקות או היתר (שאגת אריה פא ד"ה ועוד, לחם משנה גזילה ואבידה יד-ו, מראה המקום מכות טו. ד"ה גמרא א"ל).

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: סמל החכמה

בימיו של רב ידוע, מקובל היה בין הבריות, שהמשקפיים סימן היכר לאדם שהוא מלומד וחכם, הואיל ועיון המאומץ בספרים הכהה את עיניו. ונמצאו אנשים נבערים מדעת שהרכיבו משקפיים על עיניהם רק כדי להיראות חכמים. פסק להם אותו רב את הפסוק **מישעיהו הנביא: "הוי החכמים בעיניהם"**

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף נה)

שבת שלום

יוצא לאור הרפואה שלימה של דינה בת מרים, מאיר בן גבי זווירה, מוריס משה בן מרי מרים, סשא בנימין בן קארין מרים ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, פייגא אולגה בת ברנה, רבקה בת ליזה, רישרד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, ישראל יצחק בן ציפורה, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלה. יוסף בן מייכה.

כאשר יש רודף, הרי הקב"ה יבקש את הנרדף וירחם עליו, אבל כשבורחים ואין רודף אין רחמים כלל. ועל פי זה אומר ה"חתם סופר" ניתן ליישב את קושית הרמב"ן, שהרי כתוב (שם ז-ח): **"וְרַדְּפֶתְּם אֶת אֲיִבֵיכֶם....וְרַדְּפוּ מִפֶּנֶם חֲמִשָּׁה מָאָה...."**, כלומר שאנו הרודפים, ומאחר **"והאלוקים יבקש את נרדף"**, היה מקום להבין לכאורה, שה' יבקש את אויבינו הנרדפים על ידינו, ויתעב אותנו. לפיכך מבטיח לנו ה': **"וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם"**.

ספר "ומתוך האור"

וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם (כו. יב)

מובנו של 'התהלך' הוא, הליכה לכאן ולכאן מבלי לעמוד במקום אחד. השם יתברך מבטיח בזה, שאז לא תהיה השראת השכינה מרוכזת במקום אחד, בית המקדש, כי אם **"וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם"** הקדושה תשרה בכל מקום, וכל אחד מכם יהיה בבחינת בית המקדש, כתוב זה בא אפוא לפרש מה שנאמר לעיל **"ונתתי משכני בתוכם"**.

ספר "מעינה של תורה"

וְאִם בְּחֻקְתִּי תִמָּאֶסוּ (כו. טו)

מטבע האדם שאינו חש בנוח למקרא דברי התוכחה. ישנם כאלו היוצאים מבית הכנסת בשעה שבעל הקורא קורא את התוכחות שבתורה, וישנן קהילות שבהן מבליע בעל הקורא את התיבות בקול נמוך ונחפז בקריאתן, עד שקשה למתפללים לשמוע את הקריאה. **החפץ חיים** היה נאנח על כך ואומר: דומה הדבר לאדם שהזוהירוהו לבל ילך בדרך אשר מרובה הסכנה בה. אך הלה לא היטה אזנו לדברי האזהרה והלך בדרך ההיא. כדי להתגבר על הסכנה, מצא האיש פתרון: שם מסווה על פניו לבל יראה במכשולים ובמזיקים בדרך. שוטה הוא האיש, שהרי לא די בכך שלא ניצול מן הסכנה, אדרבה, מעתה סכנתו גדולה יותר, שהרי עיניו מכוסות והוא אינו יכול אף לנסות להינצל מן המכשולים והמזיקים.

'חפץ חיים' על התורה

מוסר: עדיף שבית המקדש לא יבנה ולא תגרם בושה ליהודי.

פעם בא רבי שלום שברון זצ"ל להתייעץ עם הגאון הצדיק הרב יחזקאל לוינשטיין זצ"ל עימו ליטול על עצמו איזו הצעה של הרבצת תורה במקום פלוני. שאלו רבי יחזקאל: מה הספקות? ענה לו רב שלום שהוא מפחד, משום שההצעה הזו היא בעצם מילוי מקום של אחד אחר, שעד עכשיו היה שם, וכעת נאלץ לנסוע לתקופה. רבי שלום היה כיוודע פה מפיק מרגליות, ובעל כושר רטורי, שכשהיה מתחיל לדבר היו יכולים לשבת לשמוע אותו חמש שעות מבלי להתעייף, הוא חשש שמא כשיחזור הרב הקבוע, יאמרו התלמידים שהם נהנו יותר מהשיחות של רבי שלום, ויעדיפו שהוא ישאר. ומה ענה רבי יחזקאל קדוש עליון? מקובלני איש מפי איש עד אליהו הנביא, שמוטב שבית המקדש לא יבנה,

